

Importované nákazy

doc. MUDr. Katarína Šimeková, PhD.

Klinika infektológie a cestovnej medicíny
Jesseniovej LF UK a UNM Martin

Problematika importovaných nákaz sa stáva čoraz aktuálnejšou -

- ročne vycestuje z Európy viac ako 30 mil. ľudí
- okolo 19% cestuje do Ázie a Tichomoria,
16% do Severnej a Južnej Ameriky,
6% do Afriky a 2% do iných oblastí
- v r. 1949 cestovalo celosvetovo približne 26 mil.
osôb , v r. 2000 > 673 mil., v r. 2004 > 750 mil.
Prognózy: v r. 2020 má cestovať po svete
približne 1600 mil. osôb
- stúpa počet cestovateľov aj do menej rozvinutých
krajín
- 50-70% cestovateľov má zdravotné problémy
- vplyv nízkej hygienickej úrovne navštívenej
krajiny sa prejaví na počte importovaných nákaz

Ako importované nákazy sa označujú

vírusové

bakteriálne

parazitárne

mykotické

**infekcie, zavlečené na určité územie
vlastnými alebo cudzími štátnymi
príslušníkmi**

Nákazy importované na územie SR sa môžu rozdeliť na tie, ktoré:

- sa v našej republike vyskytujú už zriedkavo (osýpky, tuberkulóza, askarióza)
- pre naše územie sú alebo sa historicky stali exotickými (malária, ankylostomóza, brušný týfus, poliomyelitída)
- sa vyskytujú v rámci svojho celosvetového rozšírenia aj u nás, ale vznikli mimo hraníc územia SR (vírusové hepatitídy, salmonelóza, giardióza)
- môžu poškodiť zdravie postihnutého jedinca, ale nemôžu sa v SR rozšíriť, pretože neexistujú medzihostitelia potrební pre životný cyklus etiologického agensa (schistozomóza, trypanozomóza, niektoré arbovirózy)

Problematika importovaných nákaz a Infekčná klinika JLF UK v Martine

v minulosti:

- **ambulancia, neskôr Stredisko pre cudzokrajné choroby od r. 1975**
- **3 grantové úlohy (JLF UK, MZd, ŠPTR)**
- **prednášky a poster**
- **1 habilitačná práca**
- **1 monografia**
- **viac ako 50 publikácií (naše a zahraničné medicínske periodiká)**

**ZAMERANIE: prevažne parazitárne nákazy,
ktoré boli importované najčastejšie**

v súčasnosti:

- Ambulancia pre cudzokrajné choroby
Kliniky infektológie a cestovnej medicíny
- grantová úloha VEGA č. 1/0038/08 „Sledovanie výskytu importovaných bakteriálnych, vírusových a parazitárnych nákaz, ich diagnostika, liečba a profylaxia
- pokles výskytu importovaných parazitóz,
narastanie počtu vírusových a bakteriálnych infekcií

ZAMERANIE dnešnej prezentácie na vírusové importované nákazy, ktorých počet sa z roka na rok zvyšuje

Vírusové infekcie:

- respiračné
 - herpetické
 - gastrointestinálne
 - HIV
 - hemoragické horúčky a arbovirózy
 - vírusové hepatitídy
 - besnota
- } cestovatelia prekonajú prevažne počas pobytu

HIV infekcia

- **nákaza vírusom HIV1 – celosvetová pandémia**
 - **výskyt - subsaharská Afrika, JV Ázia, Karibská oblasť**
 - **prenos sexuálnym stykom, parenterálne a vertikálnou cestou**
 - **pobyt v exotických oblastiach prináša riziko nákazy exotickými subtypmi HIV1 a HIV2**
 - **riziko stúpa pri súčasnom výskyte iných sexuálne prenosných nákaz (syfilis, kvapavka, hepatitída B, C, D)**
 - **v menej rozvinutých krajinách nebezpečenstvo nakazenia aj pri pobyte v zdravotníckom zariadení (materiál, sterilita, dezinfekcia)**
 - **krvavé praktiky (tetováž, piercing, akupunktúra)**
- sérologická pozitivita HIV protilátok sa zistila u 10 cudzincov (v r.2008-2009)**

Arbovirózy

- papatači
 - západonílska horúčka
 - horúčka chikungunia
 - encefalitídy (japonská, austrálska, západná kónská, kliešťová a iné)
 - horúčka O nyong-nyong
 - horúčka Sindbis, atď.
- vakcinácia sa vykonáva proti kliešťovej encefalitíde bežne, proti japonskej B encefalitíde ojedinele

Hemoragické horúčky

- žltá horúčka
 - dengue
 - Krymsko-konžská
 - Kyasanúrska
 - Bolívijská
 - Lassa
 - Ebola
 - Marburgská
 - Rift Valley
- vakcinácia sa vykonáva len proti žltej horúčke a je, podľa WHO, jediným povinným profylaktickým očkovaním

Vírusové hepatitídy

- **Vírusová hepatitída A** – importované 3 prípady (Taliansko 2, Tunisko 1) (r. 2007)
 - **Vírusová hepatitída B**
 - HBsAg pozitivita zistená u 23 cudzincov a 1 slovenského občana (rr.2008-2009)
 - **Vírusová hepatitída C**
 - **Vírusová hepatitída D** – v kazuistike 1 prípad importovaný z Moldavska
 - **Vírusová hepatitída E** – v kazuistike 1 prípad importovaný z Indie (pozn.: v r. 2008 serologické vyšetrenia na hepatitídu E v súbore 30 Indov boli negatívne)
 - **Vírusová hepatitída G**
- občanom SR sa pred odchodom do zahraničia odporúča vakcinácia proti VHB a VHA

Besnota

- riziko pri poranení túlavými zvieratami (psy a mačky), najmä v krajinách, kde sú považované za posvätné
- poranenie ostatnými voľne žijúcimi zvieratami (opice, líšky, netopiere)
- premorené oblasti (India, Čína, Thajsko, Turecko, Rumunsko a iné štáty juhovýchodnej Ázie, severnej Afriky a strednej a Južnej Ameriky)
- doteraz nie je známa liečba tohto smrteľného ochorenia
- pri plánovanom styku so zvieratami (safari) sa odporúča preventívne očkovanie

Klinické prejavy importovaných vírusových nákaz

- **najčastejšie klinický obraz podobný chrípke** (subfebrílie, myalgie, artralgie, únava, malátnosť a pod.)
- **gastrointestinálne príznaky** (nauzea, vracanie, hnačka a pod.)
- **hepatosplenomegalia** (lab. známky poškodenia pečene, ikterus)
- **neurologická symptomatológia** (kŕče, poruchy vedomia, ložiskové poruchy)
- **renálny syndróm** (oligúria, anúria, krvácanie do obličiek)
- **pulmonálny syndróm** (dyspnoe, tachypnoe, haemoptoe)
- **hemoragické diatézy** (krvácanie do slizníc, kože a orgánov)
- **exantémové prejavy** (rash, krvácanie, ulkusy)
- **horúčka**

Diagnostika importovaných vírusových nákaz

- epidemiologická anamnéza (pobyt v endemickej krajine, dĺžka pobytu, činnosť, kontakt s domácim obyvateľstvom, zdravotné problémy v priebehu pobytu a pod.)
- klinické príznaky (teploty, sprievodné príznaky, vyrážky, krvácavé prejavy, respiračné, gastrointestinálne príznaky a pod.)
- sérologická diagnostika
- PCR diagnostika
- izolácia vírusu (z krvi, spúta, nasopharyngeálneho sekrétu, likvoru, punktátov)

Liečba importovaných vírusových nákaz

- symptomatická
- prevencia a terapia hemoragickej diatézy, obehového, pečeneového a obličkového zlyhania
- protišoková terapia
- ovplyvnenie vracania
- v indikovaných prípadoch podávanie antibiotík a kortikosteroidov
- doprava pacienta do zdravotníckeho zariadenia
- protiepidemické opatrenia

Prevenencia importovaných vírusových nákaz

- nezdržiavať sa v uzavretých miestnostiach (letiskové haly, kostoly, mešity, múzeá a pod.)
- dodržiavať zásady osobnej hygieny, hygieny potravín a vody
- používať repelenty a iné ochrany proti hmyzu (moskytiéry)
- dodržiavať zásady bezpečného sexu
- chrániť sa pred zraneniami a úrazmi, ktoré by vyžadovali návštevu zdravotníckeho zariadenia
- nepodrobovať sa krvavým zákrokom (piercing, akupunktúra, tetovanie)
- dodržiavať bezpečnosť pri kontakte so zvieratami
- obmedziť úzky kontakt s domácim obyvateľstvom
- vakcinácia

Z Á V E R Y

- sledovať údaje o geografickom rozšírení závažných vírusových infekcií s cieľeným riadením preventívnych opatrení, najmä vakcinácie
- následne oboznamovať zdravotnícku verejnosť o spektre možných importovaných vírusových infekcií; klásť dôraz na potrebu získania cestovateľskej anamnézy
- zdôrazňovať vysielajúcim zamestnávateľským organizáciám nevyhnutnosť vyšetrenia pracovníkov po návrate zo zahraničnej pracovnej cesty
- zlepšiť spoluprácu s cestovnými kancelárkami, ktoré nedostatočne informujú klientov o riziku nákazy v oblasti, do ktorej cestujú
- sledovať vývoj a dostupnosť imunodiagnostických metód pre exaktnú diagnostiku a čo najrýchlejšie možné aplikovanie liečby infikovaného, prípadne nariadenie nevyhnutných protiepidemických opatrení.